

Opis źródła:

List Księcia Orleanu do Ludwika XVIII znajdujący się w publikacji *Mój Dziennik, albo Pamiętniki Ludwika Filipa, byłego króla Francuzów Tom 2* - są to wspomnienia spisane przez byłego króla Francji, Ludwika Filipa I, spisywane po jego detronizacji, podczas pobytu w Anglii w latach 1848 - 1850, kiedy to parał się działalnością pisarską oraz publicystyczną. W *Moim Dzienniku* znajdują się ponadto dawne listy Ludwika Filipa, które pisał zanim został królem, m.in. do Księcia Wellington, czyli do Arthura Wellesley, jak również do Ludwika XVIII. Niżej prezentowany tekst źródłowy jest fragmentem listu Księcia Orleanu, którym był wówczas Ludwik Filip, do Ludwika XVIII, francuskiego króla przywróconego na tron po porażce Napoleona. We fragmencie tym autor odnosi się do sytuacji Ludwika XVIII w czasie tzw. 100 dni Napoleona.

Miejsce i data wydania:

Wydane drukiem w tłumaczeniu Porajskiego Seweryna, w Warszawie 1850 roku.

Miejsce przechowywania oryginału źródła:

Oryginał w języku polskim, w formie książki drukowanej, znajduje się w Bibliotece Uniwersyteckiej UJK w Kielcach. Dostępne również w formie zdigitalizowanej, online:

<https://bibliotekacyfrowa.ujk.edu.pl/dlibra/doccontent?id=2237>

Tekst źródła (fragment):

Londyn, 15 kwietnia 1815

[...]

Podzielam myśl Waszej Kr. Mości iż przygotowujące się wielkie wypadki winny nastęrczyć nam pomyślniejszą dolę; lecz, podług mnie, najwięcej na tem zależy abyśmy na nie oczekiwali i pośpiechem lub fałszywością środków nie wywołali nowych trudności w korzystaniu z nich. Racz Wasza Królewska Mość pozwolić mi abym wytłómaczył jak to pojmuję.

Sądzę że Wasza Królewska Mość masz na celu, najprzód, obalenie Buonapartego, bo inaczej przywróconym być nie możesz, a potem niedopuszczenie aby inny jaki rząd, nie zaś Waszej Kr. Mości zastąpił rząd Buonapartego.

Co do obalenia Buonapartego, uważam za rzecz niezaprzeczoną, iż przynajmniej na teraz, Wasza Królewska Mość nie posiadasz ku temu żadnych bezpośrednich sposobów, ponieważ wszelkie usiłowania czynione kolejno w rozmaitych okolicach Francyi, spełzły na niczem. W obecnym więc stanie rzeczy, mniemam, że tylko przybycie cudzoziemskich wojsk do Paryża, albo też zbliżenie się ich do tej stolicy, może obalić rząd Buonapartego, i skłonić przychylnie

mu stronnictwa do opuszczenia go. Nie powinienes Najjaśniejszy Panie ukrywać przed sobą iż środek ten, tyle dla Francyi uciążliwy, wzbudzi tam uczucia których przypisanie Waszej Królewskiej Mości zbyt byłoby zgubnem; a wreszcie, uważając tę kwestyą, dzisiaj niepotrzebną, ponieważ sprzymierzeni uważają za rzecz konieczną dla własnego ich bezpieczeństwa i niezawisłości ruszyć na Paryż i obalić rząd Buonapartego, Wasza Królewska Mość, podług mojego zdania, winienes jedynie zastanowić się nad kwestyą, czyli obecność twoja Najjaśniejszy Panie i książąt pomiędzy sprzymierzonymi wojskami przyda mu sił, lub czyli, jak mniemam, przypisanie królowi i książętom uczuć o których dopiero wspomniałem, sił tychże nie osłabi rzeczywiście, a nie uczyni ściślejszemi sił Buonapartego, tworząc nowe trudności w postawieniu rządu Waszej Królewskiej Mości na miejscu rządu Buonapartego.

Słowniczek pojęć:

Książę Wellington - właściwie Arthur Wellesley; brytyjski arystokrata, polityk i wojskowy. Dowodził armią angielską w bitwie pod Waterloo. Więcej: [https://pl.wikipedia.org/wiki/Arthur_Wellesley_\(1.książę_Wellington\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Arthur_Wellesley_(1.książę_Wellington))

Ludwik Filip I - król Francuzów, ostatni władca z linii Burbonów, który panował w latach 1830 - 1848. Zmuszony do abdykacji w czasie rewolucji lutowej, uciekł do Anglii. Więcej: https://pl.wikipedia.org/wiki/Ludwik_Filip_I

Ludwik XVIII - król Francji w latach 1814-1815 oraz 1815-1824. Osadzony na tronie francuskim po porażce Napoleona w wojnach z Koalicjami Antyfrancuskimi na początku XIX wieku. Zdeponowany przez Napoleona po jego ucieczce z wyspy Elby, a następnie przywrócony po jego ostatecznej porażce. Więcej: https://pl.wikipedia.org/wiki/Ludwik_XVIII

Napoleon Bonaparte - francuski dowódca wojskowy i przywódca polityczny, cesarz francuzów jako Napoleon I, przywódca I Cesarstwa Francuskiego. Jeden z najwybitniejszych dowódców w historii. Wojny Napoleońskie miały wpływ na całą ówczesną Europę. Więcej: https://pl.wikipedia.org/wiki/Napoleon_Bonaparte

100 dni Napoleona - okres od momentu ucieczki Napoleona z wyspy Elba do momentu bitwy pod Waterloo, po której został on zesłany na Wyspę Świętej Heleny i przebywał tam aż do swojej śmierci. Więcej: https://pl.wikipedia.org/wiki/100_dni_Napoleona

Pytania do źródła

Pytania do uczniów szkoły podstawowej:

1. Jakie rady dawał Książe Orleanu królowi Ludwikowi XVIII w sprawie powrotu Napoleona Bonapartego? W jaki sposób oceniał szanse Ludwika na odzyskanie tronu?
2. Jakim sposobem można było obalić Bonapartego, w świetle tekstu źródłowego? Co sugerował autor listu?
3. Jakie były przyczyny wybuchu wojen napoleońskich? Jakie były ich skutki? Co stało się z Napoleonem Bonaparte po przegranej przez niego wojnie?
4. Skąd uciekł Napoleon po porażce w prowadzonych przez Francję wojnach i gdzie się udał? Jaką bitwą zakończył się powrót Napoleona i kto w niej zwyciężył?

Wskazówki:

Kontekst wydarzeń związanych z tzw. 100 dniami Napoleona jest dość kompleksowy. Przede wszystkim, po zakończeniu wojen napoleońskich, Cesarz Francuzów został zesłany na wyspę Elbę, skąd uciekł i udał się do Paryża, aby odebrać władzę, ustanowionemu przez zwycięzców, królowi francuskiemu, Ludwikowi XVIII. Ten zbiegł wraz z całym swoim dworem i został przywrócony dopiero po ostatecznej klęsce Napoleona.

Ludwik Filip I, jeszcze jako Książe Orleanu, utrzymywał przyjazne stosunki z Anglikami, szczególnie z Księciem Wellington, który dowodził armią angielską w bitwie pod Waterloo.

Odpowiadając na część pytań warto, ponadto, przypomnieć sobie jaka była sytuacja Francji pod koniec XVIII wieku oraz w jaki sposób Napoleon doszedł do władzy.

Najważniejsze czasy:

1803 - 1814 - wojny napoleońskie

1814 - Kongres Wiedeński; osadzenie na tronie francuskim Ludwika XVIII

1 marca - 22 czerwca 1815 - 100 dni Napoleona

8 lipca 1815 - powrót Ludwika XVIII do Paryża

Literatura pomocnicza:

Chwalba A., Historia Powszechna. Wiek XIX, Warszawa 2013

Imię i nazwisko osoby opracowującej rekord: Monika Poszalska